

MILOŠ MARKO

**A PSZICHOLÓCIAI
HÁBORÚ**

és

**A CSEHSZLOVÁKIAI
KÍSÉRLET**

Miloš Marko

**A pszichológiai
háború
és
a csehszlovákiai
kísérlet**

Nakladatelstvo

PRAVDA

Könyvkiadó

327

M 33

A mű eredeti címe:
Psychologická vojna
a československý experiment

Nakladatelstvo Pravda
Bratislava, 1971

Fordította
Fedor János

327 (437) "1968"

913.7 "1968"

Külpolitika - Csehszlovákia 1968

~~1968~~

Csehszlovákia - Történelem 1968

© Miloš Marko
Translation © Fedor János

Előszó

Csehszlovákiában 1968 nyarán a véres ellenforradalom határát elérő bonyolult fejlődés gyökereinek kutatása során a csehszlovák és külföldi politikusok fellépéseiben, a sajtóban, a propaganda és elméleti kiadványokban találkozunk az imperialista antikommunista diverzió fogalmával, amelynek keretében 1968-ban Európában a főszerepet az amerikai „globális stratégia” és az ún. „Bonn új keleti politikája” játszotta.

Mindkét koncepció a helyzet, a lehetőségek és a szükségletek szerint rugalmasan változó módszerek sokaságára támaszkodott. S mindkettő keretében nagyon fontos szerep jutott a pszichológiai háborúnak, mégpedig a politika, az ideológia, de a gazdaság, a turisztika, a tudományos és a kulturális csere stb. terén is megnyilvánuló formáinak.

E területek, s az amerikai és a nyugatnémet imperializmus céljainak érvényesítése szempontjából fontos más területek pszichológiai kihasználásánál bizonyos szakaszokban rendkívüli szerepet töltenek be a tömeg-tájékoztatási eszközök. Ezeket a hatalmi gyakorlat negyedik szférájának nevezik — a hadviseléssel, a diplomáciával és a gazdasággal együtt —, s ennek meg-

felelően a diplomáciai és a hírszerzési tevékenység keretében különleges figyelemben részesítik.

Az effajta tevékenységek módszeréről és formáiról az imperialista államok politikai koncepcióiban nem mindig beszélnek nyíltan. Céljaikról és módszereikről, akárcsak a pszichológiai háború egész területének, kiváltképpen pedig az ideológiai diverziós tevékenységnek céljairól és módszereiről leplezett formában tudomást szerezhetünk államférjak kijelentéseiből, különféle olyan intézmények elméleti tanulmányaiból, amelyek részt vesznek az imperialista hírszerző szervek koncepcióinak kidolgozásában, az imperialista hírszerzési gócok (a Szabad Európa és a cseh emigránsok Svédectví című folyóirata) intézményesített propagandájának gyakorlatából, publicisták elszólásaiból, illetőleg odavetett megjegyzéseiből, továbbá bizonyos időszakok olyan tapasztalataiból, amelyeknek rendkívüli figyelmet szentelnek (Magyarország és Lengyelország 1956-ban).

Sajnos, ezt a gyakorlatot lényegesen „gazdagította” Csehszlovákia az 1968—1969-es időszakban, s ezeknek az éveknek tapasztalatai intő tanulsággul szolgálnak az egész nemzetközi forradalmi munkásmozgalomnak, kivált pedig a mi népeinknek.

Az 1968—1969-es időszak tapasztalataira térünk vissza, mégpedig a kommunistaellenesség formáinak és módszereinek megismerése, s az életünkben még észlelhető lerakódásainak és maradványainak kiküszöbölése érdekében. A párt hozzálátott annak az időszaknak és annak az egész fejlődésnek alapos elemzéséhez, amely oly katasztrofális következményekkel járt, s nem riadt vissza attól, hogy megfelelő következtetéseket vonjon le a jobboldali opportunistáknak a Központi Bizottságban, a publicisztikában, s a politika, a gazdaság és az ideológia különféle kulcspozícióiban fellelhető fő hordozóival szemben.

Erőfeszítéseink azonban nemcsak az ő leleplezésükre irányulnak. Hiszen a reakciós erőknek — olykor az

1968-as év elveinek eltorzítása következtében — sikerült összezavarniuk a fogalmakat, s diszkreditálniuk a szocialista valóságot. S mind a mai napig vannak itt nálunk olyan csoportok, amelyeket annak idején félrevezettek a társadalmi tudat megmételvezői. Ezeket illetően pedig nem elég csak leleplezni, a fő korifeusokra a félrevezetést rábizonyítani, nem elég csupán egyes pártellenes emberek jobboldali opportunistáknak, antiszocialistáknak, ellenforradalmi törekvésének, az imperialista kommunistaellenes törekvésekkel való kapcsolatuknak vagy legalábbis együttérzésüknek bizonyítása. Tanulmányunk célja nemcsak az Egyesült Államok és a Német Szövetségi Köztársaság ideológiai diverziós tevékenységének és pszichológiai háborújának — a jelszavak és az ide vonatkozó nézetek és bizonyos tények — áttekintése, valamint a csehszlovákiai fejleményekkel való egybevetése. Egyszersmind célul tűzzük ki a Csehszlovákiában 1968—1969-ben lejátszódott, s végül a mi államunk és más szocialista országok biztonságának érdekeit sértő cselekményekbe torkolló álmegújítási folyamat objektíve káros voltának bizonyítását.

A kommunistaellenesség imperialista elméleteinek és gyakorlatának a csehszlovák „modellel” való egybevetésénél főleg a sajtót és a rádiót kell idéznünk. Egyrészt azért, mert itt találunk meg minden szükséges adatot hitelesen, bár természetesen tudjuk, hogy sok esetben az elméletek és a destruktív gyakorlat megismerésének forrásáról van szó, nem pedig keletkezésüknek forrásáról. Másrészt azért is, mert a szocialistaellenes erők felkészülésére vonatkozó tények (különféle pártok alapítása ellenforradalmi programmal, a „Kommunisták nélküli szakszervezeteket” az üzemekben jelszó valóra váltása, a K 231 — Klub 231¹ — nevű egyesületben szervezkedett emberek ál-

¹ A csehszlovák alkotmányvédelmi törvény 231. cikkelye alapján ítélték el államellenes és ellenforradalmi tevékenységet folytató

a szocializmus és a kommunizmus építését, meg fognak tenni minden szükséges intézkedést a nép szocialista vívmányainak, a két ország biztonságának és függetlenségének védelmére, törekedni fognak a szocialista közösség államai közötti sokoldalú kapcsolatok fejlesztésére, s egységük, barátságuk és testvériségük erősítésének szellemében fognak eljárni.“

A szerződés 10. cikkelye így hangzik:

„Abban az esetben, ha a magas szerződő felek egyikét bármely állam vagy államcsoport részéről fegyveres támadás érné, ezt a másik szerződő fél maga ellen is irányuló támadásnak fogja tekinteni, s azonnal megad a megtámadott félnek minden segítséget, a katonai segítséget és a minden rendelkezésre álló eszközzel való támogatást is beleértve...“

Ma már megállapíthatjuk, hogy a Varsói Szerződéshez tartozó országok fellépése a csehszlovákiai szocializmus védelmében nemcsak az ellenforradalmat akadályozta meg, hanem a szocialista rendszer destruálására irányuló „gradualizmus“ koncepcióját is megghiúsította.

A kommunistaellenes erők újabb vereséget szenvedtek. Mindamellett illúzió volna azt hinni, hogy lemondanak terveikről és szándékaikról. Nagyon is igaza volt Husák elvtársnak, amikor Csehszlovákia Kommunista Pártja Központi Bizottságának 1970. június 25-i plenáris ülésén a következőket mondta:

„Csehszlovákia az elmúlt években középpontja lett az országunkban ellenforradalom kiváltására törekvő kommunistaellenes erők érdeklődésének. Megpróbálták rést ütni a szocialista tábor országainak egységén, s elszakítani bennünket a Szovjetuniótól. A nacionalizmus minden formájának leküzdése, a szocialista világrendszerhez és a nemzetközi forradalmi mozgalomhoz tartozásunkra, a Szovjetunióval fenntartott szövetségre való büszkeség tudatának erősítése — ideológiái munkánknek állandóan elsőrendű feladata marad.“

Bibliográfiai megjegyzések

Források

„A pszichológiai háború és a csehszlovákiai kísérlet“ című munkában elsősorban a csehszlovák sajtónak és rádiónak, különösen azoknak a napilapoknak és folyóiratoknak 1968. évi közleményeiből indultunk ki, amelyek a szocialistaellenes megnyilvánulások fő hordozói voltak, mint például a Literární listy, a Kultúrny život, a Reportér, a Svobodné slovo, a Smena, a Práce, a Student, a Východ stb.

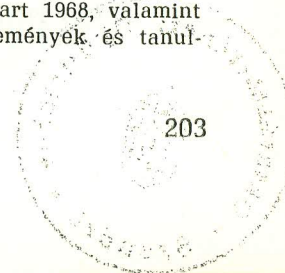
Egyes tényeket közvetett forrásokból merítettünk: a CSKP KB 1969. áprilisi plénuma után közzétett *sajtó-, rádió- és televízióelemzések*ből.

Jelentős tényanyagot nyújtanak egyes *külföldi lapok és más tömegtájékoztatói eszközök* az 1968—1969-es évekből, különösen azok, amelyek külön is érdekelve voltak a csehszlovákiai antiszocialista fejleményekben, mint a Frankfurter Allgemeine Zeitung, a Szabad Európa és mások.

A fejlemények megismerésének fő forrásai közé tartoznak a *kommunistaellenes törekvésekkel kapcsolatos tényeket* tartalmazó nyugatnémet és más kiadványok.

Ilyenek például a következők:

- Z. K. Brzezinski: Alternative zur Teilung — Neue Möglichkeiten für gesamteuropäische Politik, Köln 1966.
- James W. Fulbright: Pýcha moci. Prága 1969.
- Ernst Majonica: Deutsche Aussenpolitik — Probleme und Entscheidungen, Stuttgart 1966.
- F. J. Strauss: Entwurf für Europa, Stuttgart 1968, valamint a szövegben idézett más könyvek, gyűjtemények és tanulmányok, köztük

Tartalom

Előszó	5
--------	---

I. A pszichológiai háború módszerei és változatai

A kommunistaellenes politika kiindulópontja	13
A pszichológiai háború és a tömegtájékoztatási eszközök	17
A kommunistaellenes propaganda módszereinek nagy változatossága	21
A közvélemény megdolgozásának módszerei	24
Johnson „hídverési“ doktrínája	31
Az Egyesült Államok differenciált magatartása, avagy „a béke nem csupán fehér“	35
A stratégiai cél: az európai status quo megváltoztatása	40
Az ideológiai diverzió új változata: a konvergenciaelmélet	48
A kommunistaellenesség és a szovjetellenesség „decens“ formái	52
A szovjetellenes „semlegesség“ irányzata	58
A Svédectví és a Szabad Európa — a gazda hangja	65
Az 1968-as csehszlovák modell előkészítésének műhelyeiről	74

II. Történelmi párhuzamok

A csehszlovákiai kísérlet és a magyarországi ellenforradalom	78
A „Focus“ operáció	82
Az ellenforradalom szólamai és tettei	85

III. *A nyugatnémet revansisták helye a pszichológiai háborúban*

A nyugatnémet militaristák rokonszenvezése a csehszlovákiai reformfolyamattal	94
A régimódi diverzió kulturált változata	103
A militarizmus és a revansizmus néhány ténye az NSZK-ban	108

IV. *A csehszlovákiai „Made in USA” kísérlet*

Az imperialista programozók szándékai és a csehszlovák modell	123
Az ideológiai diverzió módszereinek gazdagítása	130
A szovjetellenesség az 1968-as varsói találkozó után	147
A kulcskérdések: a párt szerepe és a Szovjetunióhoz fűződő viszonyunk	156
Az értékek devalválása és a fogalmak átminősítése	166
A közvélemény manipulálásának burzsoá mesterei	175

V. *A csehszlovákiai kísérlet elkerülhetetlen bukása*

A kommunistaellenes központok kivezető utat keresnek a válságból	184
Védjük meg a szocializmus és a proletár internacionalizmus elveit	193
Bibliográfiai megjegyzések	203
Irodalom	204

Miloš Marko

**A pszichológiai
háború
és
a csehszlovákiai
kísérlet**

Kiadta a Pravda Könyvkiadó
mint 1262. kiadványát
I. kiadás, Bratislava 1971

A kötésterv **Hubáček Peter** munkája

Felelős szerkesztő **Dušek Imre**
Műszaki szerkesztő **Laszák László**
Korrektor **Rozimant Jolán**

Nyomta a Pravda bratislavai nyomdája — Oldalszám 212 — Példányszám 2500 — Szerzői ívek száma 10,98 — Kiadói ívek száma 11,16 — Témacsoport 02/13 — Eng. sz. SÚKK 293/I—1971.

75 — 053 — 71. Fűzve 9,— Kős

NAKLADATELSTVO
PRAVDA
KÖNYVKIADÓ

75 — 053 — 71
02/13 — Kčs 9,—